

Statsrådets förordning om ändring av 1 § i statsrådets förordning om smittsamma sjukdomar

I förordningen föreslås det att 1 § i statsrådets förordning om smittsamma sjukdomar ändras, så att det till förteckningen över allmänfarliga smittsamma sjukdomar fogas sjukdomar som orsakas av andesvirus som hör till gruppen hantavirus.

Bakgrund

Kryssningsfartyget MV Hondius, som seglar under nederländsk flagg, avgick den 1 april 2026 från södra Argentina i riktning mot Kap Verde. Under resan stannade fartyget vid de brittiska ögrupperna Sydgeorgien den 5–6 april, Tristan da Cunha den 13–14 april, Saint Helena den 22–24 april och Ascension den 27 april. Av de personer som har befunnit sig på fartyget har sex konstaterats ha en hantavirusmitta och två misstänks vara smittade av hantavirus. I alla de konstaterade fallen har viruset efter närmare undersökningar visat sig vara andesviruset, som hör till gruppen hantavirus. Tre av de som insjuknade på fartyget har avlidit i sjukdomen, och flera personer vårdas på sjukhus på grund av sjukdomen.

Den 2 maj 2026 underrättade Nederländerna övriga EU/EES-länder om infektionerna på kryssningsfartyget via det system för tidig varning och reaktion (EWRS) som förvaltas av Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC). Situationen den 6 maj (6.5.2026) var att sammanlagt åtta personer som befunnit sig på fartyget hade fått symtom, såsom feber, luftvägssymtom och symtom i mag-tarmkanalen. Hos fyra av dem hade sjukdomen framskridit snabbt till lunginflammation och akut andnödssyndrom. Av dem som insjuknat eller misstänks ha insjuknat har tre personer avlidit, en evakuerats av medicinska skäl för intensivvård i Sydafrika, tre evakuerats till Nederländerna och Tyskland och en konstaterats ha insjuknat efter att ha lämnat fartyget och återvänt till Schweiz.¹

Fartyget har anlänt den 10 maj 2026 till Teneriffa på Kanarieöarna, där passagerarna har evakuerats från fartyget. Ombord på fartyget fanns den 2 maj 2026 sammanlagt 149 personer, inklusive medborgare från nio EU- eller EES-medlemsstater: Belgien, Frankrike, Tyskland, Grekland, Irland, Nederländerna, Polen, Portugal och Spanien. Andesvirusmittor hos människor har varit mycket sällsynta. Spridning av andesvirus mellan människor har dokumenterats endast i samband med nära och långvarig kontakt.²

Enligt nuvarande hypotes utsattes några av passagerarna för andesviruset under sin vistelse i Argentina innan de gick ombord på fartyget.³ Det är sannolikt att viruset sedan har spridit sig mellan människor ombord på fartyget. Uppgifterna om smittkällorna och händelseförloppet är fortfarande delvis osäkra. I enlighet med försiktighetsprincipen betraktas alla som varit ombord som närkontakter på grund av den slutna miljön samt gemensamma utrymmen och aktiviteter.

Det har gjorts smittskyddsåtgärder ombord på fartyget. De innebär bland annat isolering av personer med symtom, effektiviserad städning och handhygien, säkerhetsavstånd och användning av munskydd. EU,

¹ ECDC den 6 maj 2026: Hantavirus-associated cluster of illness on a cruise ship: ECDC assessment and recommendations. Tillgänglig på webben: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/hantavirus-associated-cluster-illness-cruise-ship-ecdc-assessment-and>. Hämtad den 8 maj 2026.

² ECDC den 6 maj 2026: Hantavirus-associated cluster of illness on a cruise ship: ECDC assessment and recommendations. Tillgänglig på webben: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/hantavirus-associated-cluster-illness-cruise-ship-ecdc-assessment-and>. Hämtad den 8 maj 2026.

³ ECDC den 6 maj 2026: Hantavirus-associated cluster of illness on a cruise ship: ECDC assessment and recommendations. Tillgänglig på webben: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/hantavirus-associated-cluster-illness-cruise-ship-ecdc-assessment-and>. Hämtad den 8 maj 2026.

VN/14922/2026

WHO och Nederländerna skickade under veckan 19 hälso- och sjukvårdspersonal till kryssningsfartyget för att ta hand om passagerarna och utreda situationen.

Hantavirus

Hantavirus är virus som i huvudsak förekommer hos gnagare, men som också kan överföras till människor. Smittspridning till människor sker framför allt genom att damm eller partiklar som förorenats av gnagares urin eller avföring når andningsvägarna eller skadad hud hos människan. Viruset förekommer naturligt i Argentina, Chile och Uruguay.⁴ Till skillnad från andra hantavirus kan andesviruset också sprida sig mellan människor, men det har tidigare rapporterats att smittan förutsätter nära och långvarig kontakt med en insjuknad person. Inkubationstiden för hantavirus är vanligen två till tre veckor, men den kan variera från sju dagar till sex veckor.

Det finns olika slags hantavirus. På den amerikanska kontinenten förekommer sin nombre- och andesvirus, som orsakar hantavirusorsakat lungsyndrom (HPS). I Europa och Asien förekommer puumala- och dobravavirus, som kan orsaka hemorragisk feber med renalt syndrom (HFRS). Vid sjukdomen HPS, som orsakas av andesviruset, är dödligheten hög (30–40 %), och vid allvarliga sjukdomsfall kan patienternas tillstånd försämrans snabbt. Det finns inget vaccin eller någon botande läkemedelsbehandling mot sjukdomar orsakade av hantavirus, men man kan förbättra patienternas chanser att överleva genom att stödja vitala funktioner och vid behov erbjuda intensivvård.

Det vanligaste hantaviruset i Europa är puumalaviruset, som förekommer främst i Finland och Sverige och orsakar sjukdomen sorkfeber. Det i Sydamerika förekommande andesviruset orsakar huvudsakligen en sjukdom med luftvägssymtom, som kan vara kombinerad med feber, hosta och i vissa fall även illamående och diarré.

Ändring av förordning

Institutet för hälsa och välfärd har tillsammans med social- och hälsovårdsministeriet noga följt situationen på det ovannämnda kryssningsfartyget. Trots att ingen finländare har varit ombord på kryssningsfartyget, misstänks det att två finländare kan ha utsatts för smitta från en insjuknad person den 25 april 2026 på ett flygplan i Johannesburg innan flyget avgick. I flygplanet fanns före avgången tillfälligt en resenär som senare konstaterats ha andesvirusmitta. Personen mådde inte bra och togs inte med på flygresan. Personen avled följande dag i sjukdom orsakad av andesviruset. De två finländare som befann sig i samma flygplan har befunnit sig på ett sådant avstånd från den insjuknade personen att de kan ha utsatts för smittan.

Enligt 4 § i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) indelas de smittsamma sjukdomarna i allmänfarliga, övervakningspliktiga och andra smittsamma sjukdomar, av vilka en del kräver kontinuerlig uppföljning på grund av den sjukdomsbörda eller epidemisk som sjukdomen innebär för befolkningen. En smittsam sjukdom är allmänfarlig om smittsamheten är stor, sjukdomen är farlig och sjukdomsspridning kan förhindras med hjälp av åtgärder som riktas mot den som har eller med fog misstänks ha insjuknat eller utsatts för sjukdomsalstrare. Enligt 5 § i lagen om smittsamma sjukdomar (Bemyndigande att utfärda förordning) utfärdas genom förordning av statsrådet närmare bestämmelser om vilka smittsamma sjukdomar som är allmänfarliga och vilka som är övervakningspliktiga.

Andesviruset, som hör till gruppen hantavirus, har inte bedömts vara särskilt smittsamt mellan människor, eftersom det tidigare har dokumenterats att smitta har förutsatt nära och långvarig kontakt med en person som insjuknat. Nu kan smittspridningen mellan människor på kryssningsfartyget MV Hondius dock ha skett även vid kortvarigare kontakt. Detta har väckt oro för att viruset åtminstone under slutna förhållanden kunde smitta mellan människor lättare än vad som tidigare rapporterats. I denna epidemi är

⁴ WHO den 8 maj 2026: Hantavirus cluster linked to cruise ship travel, Multi-country. Tillgänglig på webben: <https://www.who.int/emergencies/disease-outbreak-news/item/2026-DON600>. Hämtad den 9 maj 2026.

VN/14922/2026

smittspridningsmekanismen fortfarande förenad med osäkerhetsfaktorer, och därför kan det inte helt uteslutas att sjukdomen kunde smitta lättare vid kontakter mellan människor än vad som tidigare rapporterats. Enligt ett utlåtande från Institutet för hälsa och välfärd (den 11 maj 2026) smittar andesviruset i allmänhet inte lätt mellan människor, men i trånga eller slutna utrymmen ökar risken för smittspridning. Institutet för hälsa och välfärd anser i sitt utlåtande att händelserna under den epidemi som nu konstaterats på kryssningsfartyget stöder tidigare observationer.

En förutsättning för att en sjukdom ska klassificeras som allmänfarlig är att sjukdomen är farlig. Den sjukdom som andesviruset orsakar är farlig för människan, eftersom andesviruset kan orsaka hantavirusorsakat lungsyndrom (HPS). Vid sjukdomen HPS, som orsakas av andesviruset, är dödligheten hög (30–40 %), och vid allvarliga sjukdomsfall kan patientens tillstånd försämrans snabbt. Det finns inget vaccin mot andesviruset. Det finns ingen botande läkemedelsbehandling mot sjukdomar orsakade av hantavirus, men man kan förbättra patienternas chanser att överleva genom att stödja vitala funktioner och vid behov erbjuda intensivvård. Enligt Institutet för hälsa och välfärd är sjukdomen av betydande allvarlighetsgrad, eftersom cirka 20–50 % av de smittade har avlidit och det inte finns något vaccin eller särskild läkemedelsbehandling mot sjukdomen.

För att en sjukdom ska kunna klassificeras som allmänfarlig måste den kunna förhindras med hjälp av åtgärder som riktas mot personer som har eller med fog misstänks ha insjuknat eller utsatts för sjukdomsalstrare. Spridning av andesviruset kan förhindras effektivt genom olika bekämpningsåtgärder, såsom att isolera personer med symtom och sätta personer som utsatts för smitta i karantän. I bekämpningsåtgärderna ingår också bland annat intensifierad städning och handhygien, säkerhetsavstånd och användning av munskydd. I sitt utlåtande lyfter Institutet för hälsa och välfärd fram att ytterligare infektioner orsakade av andesviruset kan förhindras genom att begränsa insjuknade personers kontakter med andra människor. Enligt utlåtandet från Institutet för hälsa och välfärd har också Världshälsoorganisationen (WHO) i sin anvisning den 8 maj 2026 rekommenderat att de som har utsatts för viruset instrueras att undvika kontakt med andra personer i 42 dagar efter att de utsatts för viruset.

Förordningen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet som en brådskande förordningsändring. Beredningen av förordningsändringen var brådskande, eftersom man för närvarande inte vet om det finns fler personer som utsatts för viruset och om det senare kommer att konstateras fler nya sjukdomsfall. Om det senare konstateras fler sjukdomsfall, finns det sannolikt också fler som utsatts för viruset, vilket ökar behovet av att sätta in möjliga bekämpningsåtgärder i rätt tid. Ändringen av förordningen gör att de läkare i tjänsteförhållande som ansvarar för smittsamma sjukdomar vid behov kan vidta sådana bekämpningsåtgärder som endast används för bekämpning av allmänfarliga smittsamma sjukdomar och som de på basis av medicinska och epidemiologiska uppgifter anser behövas. Samtidigt innebär det att om personer som utsatts för viruset utifrån en medicinsk bedömning till exempel behöver sättas i karantän för att förhindra eventuell smittspridning, har dessa personer då också rätt att få dagpenning vid smittsam sjukdom.

På grund av ärendets brådskande karaktär genomfördes ingen remissrunda i samband med ändring av förordningen, men Institutet för hälsa och välfärd ombads att lämna ett utlåtande och en bedömning av om Andesviruset bör klassificeras som allmänfarlig smittsam sjukdom. Därtill sammankallades skyndsamt ett möte med delegationen för smittsamma sjukdomar.

På begäran av social- och hälsovårdsministeriet har Institutet för hälsa och välfärd gett ett utlåtande till stöd för beredningen (den 11 maj 2026). I det utlåtande som Institutet för hälsa och välfärd gav anser institutet att det är motiverat att klassificera andesviruset som en allmänfarlig smittsam, eftersom sjukdomen är mycket farlig och för att förhindra dess spridning kan det vara nödvändigt att isolera en person som insjuknat (eller misstänks ha insjuknat) eller sätta en person som utsatts (eller misstänks ha utsatts) i karantän.

Delegationen för smittsamma sjukdomar, som är tillsatt av statsrådet, sammankallades i brådskande ordning och sammanträdde den 11 maj 2026 för att bedöma allmänfarligheten hos andesvirus som hör till

VN/14922/2026

gruppen hantavirus. Delegationen för smittsamma sjukdomar förordade att sjukdom som orsakas av andesviruset klassificeras som en allmänfarlig sjukdom.

De huvudsakliga konsekvenserna

Om andesviruset tas in i förteckningen över allmänfarliga smittsamma sjukdomar, skulle det bli möjligt att vidta sådana bekämpningsåtgärder som är avsedda endast för att förhindra spridning av allmänfarliga smittsamma sjukdomar, såsom att hålla en person i karantän eller isolering, om de förutsättningar som anges i lagen om smittsamma sjukdomar uppfylls.

De befogenheter enligt lagen om smittsamma sjukdomar som gäller endast allmänfarliga smittsamma sjukdomar eller smittsamma sjukdomar som med fog misstänks vara allmänfarliga är: obligatorisk hälsokontroll (16 §), obligatoriska vaccinationer (47 §), åtgärder i samband med en omfattande smittrisk (58 §), rengöring av lokaler och produkter och förstöring av varor (59 §), karantän (60 §), karantän för varor (61 §), isolering (63 §), nödvändig sjukvård under isoleringstiden (64 §), läkemedelsbehandling under isoleringstiden trots patientens motstånd (65 §), karantän och isolering i utrymmen som kan låsas från utsidan (67 §), akut allvarlig hälsorisk (71 §), läkemedel, produkter och skyddsutrustning i säkerhetsupplag (73 §), övriga avvikelser från bestämmelserna i läkemedelslagen (74 §), anmälan om införsel av mikrober (87 §) samt handräckning (89 §). Om andesviruset tas in i förteckningen över allmänfarliga smittsamma sjukdomar, blir det alltså möjligt att vidta dessa bekämpningsåtgärder, om de i lagen föreskrivna förutsättningarna för att vidta åtgärden i fråga är uppfyllda.

Ändringen av förordningen har inte i sig några konsekvenser, men ibruktagandet av de metoder som ändringen möjliggör har konsekvenser såväl på individnivå som på samhällsnivå. Sådana åtgärder för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom som riktas mot individen begränsar för viss tid individens möjligheter att åtnjuta de grundläggande fri- och rättigheterna fullt ut. När det gäller att förhindra andesviruset från att spridas är det, om förutsättningarna uppfylls, främst karantän och isolering som kommer i fråga, eftersom de är sådana metoder som effektivt kan förhindra att viruset sprids. Att isolera en insjuknad person och att hålla den som utsatts för viruset i karantän begränsar visserligen den personens rörelsefrihet, men genom dessa åtgärder kan man effektivt förhindra smittspridning och på så sätt trygga andra människors rätt till liv och hälsa – med beaktande av att dödligheten kan anses vara hög i synnerhet i det hantavirusorsakade lungsyndrom. Samtidigt skulle den som är föremål för bekämpningsåtgärderna ha rätt till dagpenning vid smittsam sjukdom, vilket innebär att bekämpningsåtgärderna inte skulle orsaka honom eller henne oskälig ekonomisk skada.

Det finns inget vaccin mot andesviruset, och det finns inte heller någon särskild läkemedelsbehandling mot sjukdomen, vilket innebär att obligatorisk vaccination eller läkemedelsbehandling trots motstånd inte är ändamålsenliga eller motiverade åtgärder vid denna sjukdom. Således skulle klassificeringen av sjukdomen som en allmänfarlig smittsam sjukdom, åtminstone i ljuset av nuvarande kunskap, inte möjliggöra dessa åtgärder och därmed inte heller ett ingrep i individens personliga integritet.

De ekonomiska konsekvenserna är beroende av hur bekämpningsåtgärderna genomförs i fortsättningen. För individen skulle de negativa ekonomiska konsekvenserna minimeras bland annat genom att eventuella ekonomiska förluster ersätts med dagpenning vid smittsam sjukdom. På samhällsnivå skulle de ekonomiska konsekvenserna vara beroende av hur många personer bekämpningsåtgärderna riktas mot och även hur många som insjuknar. Enligt lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) är undersökning och behandling av en allmänfarlig smittsam sjukdom och läkemedel som ordinerats för behandlingen avgiftsfria för klienten. Genom bekämpningsåtgärder kan man dock effektivt förhindra smittspridning och på så sätt eventuellt undvika kostnader för eventuell vård eller intensivvård av insjuknade. På samhällsnivå är det i vilket fall som helst i regel förmånligare att förhindra spridning av en smittsam sjukdom än att behandla den. Genom att i rätt tid vidta sådana bekämpningsåtgärder som är

VN/14922/2026

avsedda för att förhindra spridning av en allmänfarlig smittsam sjukdom kan man effektivt förhindra spridning av sjukdomen, och då blir också kostnaderna på samhällsnivå vanligen mindre än vad de skulle ha varit om förebyggande åtgärder inte hade vidtagits i tid.

Ikraftträdande

Förordningen föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

Det föreslås att statsrådet utfärdar en förordning om ändring av 1 § i förordningen om smittsamma sjukdomar.